

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

כי תבוא
ט"ו-ח"י-כא אלול
גליון מה (תקנו)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

היי תהא שנת נסים

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצי"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בסייד, עשייק פרשת תבוא חיי אלול, יום הולדת את שני
 המאורות הגדולים, הבעשייט (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן (בשנת
 קה"ת) - כ"א אלול 50 שנה לחנוכת הבית ד- 770, הי' תהא
 שנת נסים ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ת ו כ נ ה ע נ י נ י ס

לקוטי שיחות

- 3 בגדר דין חציצה.
- 5 הערות בענינים שונים
- 7 הדצי"ח שבגוף האדם

שיחות

- 13 היום אומר לו עשה כך כו'
- 14 הבריאה דיום שני
- 15 אודות אמירת שיר השירים

אגרות קודש

- 15 הערות וציונים לחלק חיי עמודים שמב - שעה
- 17 בענין סידורו של אדמו"ר הזקן (גליון)
- 18 סדר בתורה א איד דארף מאכן נאך א אידן (גליון)

נגלה

- 18 בענין שיפועו של כבש המזבח (גליון)
- 22 שופר אחד ולא בי שופרות
- 23 עיירות בא"י הסמוכות למדינת הים

שונות

- 25 סימני הגאולה
- 28 טומאה תחת האילן
- 29 הערות באוה"ת מגילת אסתר
- 30 הערות בכתבי הרח"א ביחובסקי

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9720 - 953 (718)

בברכת כתיבה וחתימה טובה לכל בית ישראל

לקוטי שיחות

בגדר דין חציצה

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש אלול (תצא) בסעי' ד' מבואר דבענין טבילה במקוה - יש ב' דינים: א) צ"ל "טבילת כל הגוף במקוה .. שאם טבל כולו חוץ מראש **אצבע הקטנה** עדיין הוא בטומאתו" (מן התורה), ב) "לא יהי דבר חוץ בינם ובין המים", ובזה "דבר תורה אם .. אינו מקפיד עליו [על דבר החוצץ] .. אינו חוצץ ואע"פ שחופה את רובו", והם גדרים שונים: הדין ד"טבל כולו" הוא במעשה הטבילה של האדם, שהאדם צריך לטבול את "כל גופו.. בבת אחת" וכאשר (אפילו) "ראש אצבע הקטנה" חוץ למים, אין כאן מעשה טבילה; משא"כ החסרון דחציצה אינו במעשה הטבילה (כי מעשה הטבילה הוא בשלימותו) אלא הוי"ע צדדי, שיש דבר שחוץ ממנו החוצץ בינו לבין המים, וכיון שהעדר ביאתו במים הוא (לא מצד מעשה הטבילה שלו, אלא) מצד **הדבר החוצץ**, לכן הי"ז תלוי בחשיבות הדבר, דאם רק חופף את מיעוט הגוף או שאינו מקפיד עליו, (דבר תורה) עלתה לו טבילה, כיון שאין בכחו של דבר זה (שאין לו חשיבות) לחצוץ בפני מי המקוה עיי"ש.

ויש להעיר במ"ש רש"י בשבת נז,א, ד"ה הא נמי, ובעירובין ד,ב, ובסוכה ו,ב, בטעם הדבר בדבר שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ מן התורה אפילו הוא על רובו דהוה **כגופיה** הואיל ואין סופו ליטלו ו**בטיל לגביה** ולא חייץ, ויש לפרש בכונתו: א) דדנים את הדבר החוצץ כאילו הי' בשרו ממש, ובמילא כשבאים המים על גבי דבר החוצץ יש כאן ביאת מים על גופו, (וראה בהגהות רעק"א באו"ח סו"ס קס"ב: "דכיון דאינו חוצץ הוי המים שבכל הרטייה כמו על ידו") ב) כיון שהדבר החוצץ בטל לגופו דנים את המים שעל גביו כאילו הם על הגוף ממש, ועד"ז בנוגע למיעוט המקפיד י"ל הטעם דכיון שאין הדבר

חוצץ חופה אלא מיעוט הגוף הרי הוא בטל לגבי הגוף אעפ"י שמקפיד עליו, וראה אנציקלופדיה תלמודית כרך יז ע"ז, ובשו"ת הר צבי נו"ד סי' קנ"ט - ק"ס שכן כתב, דאי נימא כן נמצא דבאמת אי"כ ב' דינים נפרדים, אלא הוא דין אחד דבעינן ביאת מים בכל גופו, ולכן אם טבל ורק אצבע קטנה חוץ למים אין זה טבילה מן התורה, כיון דסוף סוף יש כאן חלק מגופו (אפילו לו יצוייר שאינו מקפיד וכו') שלא בא במים, משא"כ בנוגע לחציצה, הרי אי נימא כנ"ל משום שהוא בטל אל הגוף במילא אין כאן חציצה כלל דהמים נוגעים את כל הגוף לפי ב' האופנים הנ"ל.

אלא דבנוגע למיעוט המקפיד עליו יש שכתבו (ראה אור שמח ה' אסורי ביאה פ"ד הי"ח) דאעפ"י שהדבר החוצץ אינו בטל לגבי הגוף כיון שהוא מקפיד עליו, כל שהוא על מיעוט אינו חשוב לחוצץ בין גופו למים, וכיון שכולו בתוך המים ורובו נוגע בהם הרי זו טבילה מהי"ת עיי"ש, דזהו כפי המבואר בהשיחה, משא"כ כשבא רובו לתוך המים אף דרק מיעוט כו' לא בא לתוך המים, לא אמרינן כמו בחציצה כנ"ל אלא דאין זה טבילה מהי"ת, מיהו בהשיחה הובא גם הדוגמא דברובו שאינו מקפיד להוכיח ב' דינים הנ"ל, ולפי שיטת רש"י בנוגע לרובו שאינו מקפיד הרי זה משום שהוא בטל להגוף ונחשב שהגיע המים על גופו.

אבל ע"י בסי נר אהרן סי' ו' (ע"י נ"ג) שכתב דהטעם דאינו מקפיד דאינו חוצץ לפירש"י משום דבטל לגבי הגוף דעה יחידה היא, דהרי לשון הרמב"ם (ה' מקואות פ"א הי"ב) הוא: "והוא שיקפיד עליו ורוצה להעבירו", וכך הוא לשון הר"ח בסוכה שם דמקפיד היינו שרוצה להסירו, דמבואר בזה דאם אינו מקפיד להסירו אף שאינו רוצה לבטלו לא הוה חציצה, נמצא מזה דאינו מקפיד אין הפי' משום שהוא בטל אל הגוף, אלא הפי' הוא כמבואר בהשיחה משום "שאיין לו חשיבות", דלפי זה נמצא דאף דלפועל לא הגיע המים שם בגופו מ"מ כיון שאין בזה חשיבות אין זה חציצה, משא"כ כשטבל חוץ מאצבעו הקטנה כיון דחסר כאן במעשה הטבילה של האדם שלא טבל כל גופו אין זה טבילה מן התורה.

וראה בחידושי הגרי"ז על הרמב"ם הל' מקואות פ"ב שביאר הדין דכולו חוצץ אפילו באינו מקפיד (יבמות עה,א) דלכאורה הרי הללממ"ס שדין חציצה תלוי במקפיד עליו וא"כ בכולו שאינו מקפיד למה ה"ז חוצץ, ומבאר דמכיון שהוא מכוסה כולו א"כ א"כ ביאת מים כלל, משום הכי לא דיינינן בזה כלל דיני חציצה, ולא נאמרה בזה ההלכה שאינו מקפיד אינו חוצץ, ורק ברובו שיש עכ"פ ביאת מים שהביאת מים על מקצתו חשובה ביאת מים על כולו שם הוא שנאמרו דיני חציצה.

ולכאורה ביאור זה לא מתאים כ"כ לומר אי נימא דבשאינו מקפיד הרי זה **בטל לגופו** ונחשב כאילו המים באים שם על גופו כני"ל, דא"כ גם בכולו נימא כן, אבל אי נימא רק שאין בו חשיבות לחוצץ אבל אין שם ביאת מים, שפיר י"ל דבכולו א"כ ביאת מים כלל כני"ל ובהא ליכא החלכה למשה מסיני, וכפי שנת.

הערות בענינים שונים

הרב ברוך אבערלאנדער
~ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ~
~ בודאפעסט ~

בלקו"ש פי מסעי בתחלתו מביא דברי הרמב"ם (ה' רוצח ושמירת נפש פי"ז הי"ח) "הגולה.. אפילו כל ישראל צריכין לתשועתו.. אינו יוצא משם לעולם" ומקור דבריו במשנה מכות (פ"ב [מ"ז] - יא, ב) "ואינו יוצא... ואפילו ישראל צריכים לו".

ובהערה 5 מעיר: כ"ה במשנה שלפנינו, וראה בשניניי נוסחאות למשניות ודק"ס כאן הגירסא "אפילו כל ישראל".

- והכוונה למצוא מקור להוספת הרמב"ם "כל ישראל" שיש כזה גירסא במשניות.

- כי תבא - טו-חי-כא אלול - תהא שנת נסים

ויש להעיר דעדיפא מיניה שכן הוא הגירסא במשניות שנכתבו בגוף כתב ידו של הרמב"ם ונדפס בפיה"מ הוצאת קאפח.

(ולהעיר עדיין לקויש פי' תבא שוה"ג האי' להערה 3).

≈ ≈ ≈

ודא"ג יש להעיר בלקויש חלק כ"ח ע" 192 ס"ג "בשנים האחרונות האט זיך אפגעדרוקט די מהדורא בתרא פון פירוש המשניות של הרמב"ם...". ובהערה 11 "הוצאת (ותרגום) קאפח (ע"פ כתב-יד תימנים)".

וקצ"ע שהרי רובו **גוכתי"ק** הרמב"ם (ובפרט התרגום לענינו - מסי' נדרים) ולא כתי"י תימנים.

ולהעיר שבמקור השיחה (התוועדיות תשד"מ ח"ד ע" 2436) נאמר רק בשבחו של המו"ל - קאפח, שהוא מתימן ושם למדו וכו'.

≈ ≈ ≈

בשיחה ע"ד המהדורות דספר הי"ד להרמב"ם הערה 16 (התוועדיות תשמ"ו, חלק ד' ע" 96) מביא הנמצא ב"כוי"כ ספרים שאילו ראו הפוסקים את דברי הראשונים (שנתגלו אח"כ כו') היו פוסקים כמותם".

אמנם ממשיד. בפנים (ב) שרק בספיקא דאורייתא ולחומרא.

ויש לציין גם למעשה רוקח הלכות חמץ ומצה רפ"ה בענין מי פירות בפסח שבמהדו"ב מחמיר הרמב"ם וכותב המעשה רוקח "ואילו הרב ב"י ז"ל היה רואה לשון זה אולי לא היה מתיר האכילה בהחלט אפ"י שהיה כל היום כמ"ש בסימן תס"ב [ס"א] ולפחות היה מזכירו בשם י"א" ע"כ הוא מחמיר בזה.

≈≈≈≈≈

הדצ"ח שבגוף האדם

הת' משה אורנשטיין

≈ תות"ל 770 ≈

בלקו"ש ח"ד פי שופטים (עי' 1115) מבאר כ"ק אד"ש במ"ש כ"י האדם עץ השדה" עפ"י המבואר בלקו"ת דשורש הצומח הוא נעלה יותר משורש האדם אשר לכן ביכולתו להשביע את האדם וכו'.

וממשיך שם לבאר שאלת הגמי "וכי אדם עץ השדה הוא" בהקדים הכלל דהאדם הוא "עולם קטן" כלומר, שבאדם כלול ד' הסוגים שהעולם גדול כלול ממנו - דומם, צומח, חי, מדבר, ולכאורה הגם שג' הבחינות - דצ"ח הם **באדם** הרבה יותר נעלים מכמו שהם בעולם גדול, עכ"ז שואלת הגמי סוכ"ס מעלת האדם מתבטאת בשכלו ולא ב"עץ השדה" (צומח) שהו (דהגם שהיא יתר נעלית כמו שהיא באדם מאשר כמו שהיא בעולם גדול, מ"מ) עיקר מעלתו היא השכל שבו (מדבר).

ומבאר (שם בהשיחה) באריכות מענה הגמי ("אלא משום דכתי' וכו"י יעו"ש) שהתכלית של האדם (שכל) הוא שזה יבא וישפיע **במדות** (צומח) דזהו שלימות האדם, ועד שעצם השכל פועל (לא רק השפעה על המדות שהם יתעדנו אך מ"מ ישארו בטבעיותם, כ"א יתירה מזו) שינוי **טבע** המדות (צומח), ובמילים אחרות נמצא, ששלימות האדם (שכל) הוא שהבחי' **הצומח** שבו (לא רק יתעלה כ"א) ישתנה ויהי' מהות אחרת וכו'.

ונראה די"ל דשאלת הגמי ותירוצה (עפ"י מאי דמבאר בהשיחה) הוא אינו רק שאלה ותירוץ בעלמא, כ"א ב"י הבנות שונות לגמרי - גם ביחס **למעלת** הצומח שבאדם, כלומר, שבהו"א הנה מעלת הצומח שבאדם על מעלת הצומח איך שהיא בעולם גדול היא באופן אחר מכמו שמובן במסקנת הגמי, דבמסקנא הנה מעלת הצומח שבאדם היא הרבה יותר נעלית (מכמו שמובן בהו"א) על מעלת הצומח כמו שהיא לעצמה בעולם גדול.

וביאור הענין:

דהנה בביאור שאלת הגמ' - דהגם דמעלת הדצ"ח שבאדם היא נעלית יותר מדצ"ח שבעולם גדול, סוכ"ס עיקר המעלה היא שכל האדם, מציין כ"ק אד"ש לכו"כ מקומות בהם מבואר ענין זה - דמעלת הדצ"ח שבאדם הוא נעלה יותר ממעלת הדצ"ח שבעולם גדול, ומהם, מציין לד"ה חביבין ישראל תרצ"ו, וז"ל (שם בהמאמר) בהנוגע לנדו"ד:

"... שזהו מה שהוא מדבר הנה זהו מעלה נוספת בו, אבל ע"ז הנה הוא ג"כ חי כמו כל הבע"ח דיש חי בלתי מדבר, וישנו חי מדבר, אשר מהאי טעמא הנה גם הדומם והצומח דבגוף האדם הרי אינו דומה ממש לדומם וצומח שבעולם, היינו שהוא במדרגה נעלית יותר ובעצם מהותו הנה האדם הוא מדבר, דעצם בשר האדם הוא בזכות ודקות יותר מכמו בשר שארי הבע"ח, וכשם שבגוף האדם גופא הרי יש הבדל בין בשר העקב לבשר הלב, הנה כמו"כ הנה גוף האדם בכלל הגם שאינו אלא בשר בלבד ומי"מ הנה בכללותו הוא בדקות יותר בא"ע מכמו בשרי הבע"ח, הרי שהאדם כולל כל הדצ"ח שבגופו..."

ולכאורה הנה הגם דנשמע מכאן ברור דהדצ"ח שבגוף האדם הוא נעלה יותר מכמו שהוא דצ"ח בעולם גדול, הנה עכ"ז נראה לומר דהוא לא כ"כ נעלה כמו שהוא בשאר הגי' סוגים דדצ"ח, כלומר, הרי מובן שכמו שישנו דצ"ח בהאדם, הנה כמו"כ הוא גם בשאר הגי' סוגים דבחי ישנו גם בחי' הדומם והצומח ונצומח ישנו גם בחי' הדומם (כמבואר שם בהמאמר), ולכאורה נראה לומר דהגם שהדצ"ח שבאדם הוא נעלה יותר מהדצ"ח כמו שהוא לעצמו מ"מ הוא לא נעלה כ"כ כמו שנעלה הצומח שבחי על הצומח כמו שהוא לעצמו, דהצומח שבחי הוא נעלה באין ערוך עד שהוא מהות אחרת מהצומח כמו שהוא לעצמו, משא"כ הדצ"ח שבאדם, אם כי שהוא נעלה מהדצ"ח כמו שהוא לעצמו, אך מ"מ אי"ז הבדל והפרש כמו שהוא בשאר סוגים.

ביאור הדבר:

מיוסד עפ"י מ"ש סבי בס' "חידושי הגאון ר' יעקב אורנשטיין" (בקו"י "שלימות המציאות"): דמקדים לבאר ההכרח בזה מה שהדומם שבצומח הוא נעלה מהדומם כמו שהוא לעצמו,

הוא מוכרח מכך מה דנראה במוחש דכאשר יולד דבר גשם שלישי משני יסודות פשוטים הנה הדבר השלישי שנולד משני יסודות פשוטים אינו מתדמה כלל להיסודות שמהם הורכב לא בחמרו ולא בצורתו ולא בסגולתיו וכו', עד אשר מי שלא ראה בעיניו ההרכבה לא יאמין היות היסודות הללו אבות הדבר השלישי ההוא (ועיי' שם) שמביא ראיי מנגלה שגם הרכבה מזגית או שכונית שאיננה "הרכבה כימית" כלומר, שאין שני היסודות מתעצמים יחד אלא מתערבים ושוכנים זה אצל זה כמזיגת יין במים, הנה גם בזה התולדה איננה מסוג אבותי היסודות כלל).

אשר מכ"ז יחוייב היות איכות הדומם אשר בצומח משונה מאיכות הדומם העומד לבדו, מפני הרכבת כח (הצומח) המפשיטו ומגדלו, וכמו"כ איכות הדומם אשר בחי יתעלה מדרגה מאיכות הדומם אשר בצומח מפני כח החי אשר בו המניעו ונותן בו נשמת ההרגש, ואח"ז יחזור איכות הדומם אשר במדבר והי' כברי' חדשה מפני כח הדעה והדבור שבו הנותן לו חפשויות הפעולות וכו'.

אלא שעכ"ז כאשר נתבונן בארבעה סוגים אלה נראה, כי אם אמנם נתעלה חלק הדומם אשר בצומח עליו רב מהדומם העומד לבדו ונשתנה בחמרו ובצורתו ובסגולתיו (ע"ד שהדומם שבצומח שב להיות מזון לכל חי משא"כ הדומם, ועוד), וכן הדומם אשר בחי חזר ונתעלה מהדומם אשר בצומח, כי הבשר שבחי אין לו דמיון עם בשר הצומח לא בחומר ולא בצורה, הנה עכ"ז הדומם אשר בסוג המדבר לא הרחיק ללכת כ"כ מדומם אשר בחי, ואין הבדל (לכאוי) נרגש במוחש בין בשר האדם לבשר הבהמה, דהגם שהוא בשר יותר עדין וכו' אך עכ"ז נראה ברור דלא קנתה בשר האדם עורו וגידיו הבדל עצמי מבשר הבהמה ע"י ההרכבה החדשה אשר נוסף בו - כח הדעה והדבור, ואין שינוי נרגש לבשר אדם על הבהמה (ועד שישנם בע"ח שיש להם יתרון בזמן קיום גופיהם, וכמו"כ נתעלה הארי בגבורתו והצבי בקלות מרוצתו, ועוד).

ונראה לומר דא"ז סתירה למ"ש בהמאמר (שם), דזה ודאי שמעלת הדומם שבמדבר הוא נעלה יותר ממעלת הדומם אשר בחי אך עכ"ז א"ז הפרש כמו הפרש שבין הדומם שבצומח להדומם

כמו שהוא לבדו, ונראה דאדרבה לזה כיון (שם) בהמאמר "הנה גם הדומם והצומח דבגוף האדם הרי אינו דומה ממש לדומם וצומח - שבעולם" (כלומר, דיש דמיון אלא שהוא אינו דומה ממש), ורק שבשר המדבר הוא בזכות ודקות יותר (איברא דעצ"ע מ"ש חל" בדקות יותר באין ערוך מכמו בשרי הבע"ח", ועצ"ע).

[כמו"כ נראה דאייז סתירה ממה דמציינן (שם בהשיחה) למ"ש הראגציובער ר"פ קורח בסי צפע"נ "וזה באמת הוא גדר אפיקורס של שיטת אפלטון הידוע דגדר החי - אדם ובהמה שוים, לגדר הצומח - אדם ובהמה וצומח שוים, ובגדר הדומם הכל שווים דכל ב"א לבד משכלם הם שווים וכן בע"ח, וזה כפירה בכל התורה.."]

הנה א) הרגצוביער מדבר אודות א' שאינו מאמין (גם) בזה שהדומם שבצומח הוא נעלה יותר מהדומם לבדו, ב) ועיקר, מ"ש דזהו כפירה הי"ז בפשטות קאי על מה דס"ל לאלו הכופרים שהדומם שבמדבר שוה (ממש) לדומם שבחי, וזה, כאמור, ודאי אינו דהרי ודאי חלוקים המה, כנ"ל בארוכה אלא דלכאורה אייז חילוק כמו החילוק שבין דומם שבחי לדומם שבצמוח, (כפשוט).

ולפ"ז נמצא מובן ביתר שאת מה דמבאר בהשיחה (שם) שאלת הגמ' - "וכי האדם עץ השדה", דהגם שהדצ"ח שבגוף האדם הוא נעלה יותר מהדצ"ח שבעולם גדול, אך עכ"ז לא זהו מעלתו, כ"א מעלת השכל שבו, דהיותו (ועפ"י המבואר לעיל) אין מעלת הדומם שבמדבר נעלה כ"כ (כבשאר סוגים) הרי אפ"ל שזהו מעלת האדם - עץ השדה, היותו (זהו הבדל שבערך (לכאוי), ולכאורה מוכחים לומר שמעלתו הוא שפל בלבד (כי מצד הדומם וכו' שבו אייז כ"כ החידוש דבמין המדבר).

אלא שלפ"ז עצ"ע מה דתירצה הגמ' - עפ"י מה דמבאר בהשיחה, דעיקר מעלת מין המדבר הוא שהשכל משפיעה ומשנה טבע המדות (צומח).

ונראה לומר בהקדים מה דמבאר העוד (בסי' הנ"ל) על דלכאורה כהנ"ל פלא הוא, והלא דבר הוא דבכל הני סוגים הנה ההרכבה פועלת שינוי עד ששנתנה בחומר וצורה, וכך יזכר שנתוסף עוד הרכבה דכת הדעה והדבור הנה זהו רק שהדומם שבגוף האדם הוא נעלה יותר אך לא כבשאר סוגים שהדומם שבחי אינו בכלל מאותו העולם (חומר וצורה) שהדומם שבצומח אינו מן העולם הזה, ומבאר בזה דיש הבדל באופן הרכבת גוף האדם עם הכח המדעי והדיבור שבו לבין אופן הרכבת הסוגים הקודמים (צומח, חי), שהרכבות כולם נרכבו מיסודות נמצאים בפועל, ודבהרכבת החי עם כח הצומח וחלק הדומם שבגוף החי מתחילת התגלותו מההעדר אל ההויה נמצאים בו שלש אלה הדומם צומח, חי (אשה מפני זה אמרו (בי"ק ס"ה, ב) דגנבי טלה ונעשה אילך, עגל ונעשה שור, אי"ז שינוי עצמי לפי שאיל בן יומו קרו איל ושור בן יומו קרו שור, כלומר, שאיננו מוסיף לחולף בכשרונותיו וכו'). משאי"כ במין המדבר הרי עם היותו שגש כחות הנפש המתגלים בו מבלי עמל וטורח, ונמשכים מאליהם אל כלים מיוחדים להם בגופם (כמו הראי לעינים, ושמיעה ולאזנים וכו'), אבל עכ"ז בהמותר לו על הבהמה - דעה ודבור, חכמה ותבונה הרי הם אינם נמצאים אתו בפועל כ"א הם נעלמים בתכלית ההעלם, ואלו ינוח האדם ויתרשל בשלש אלה לא יגיעהו המותר על הבהמה לעולם.

אלא שלכאוי עדיין אי"מ דסוכ"ס לאחר שזכה האדם להוציא מותרו על הבהמה אל הפועל למה לא ישונה אז איכות בשרו, וע"ז מבאר שם באריכות (ובהוכחות), ששכדי להוציא את מותרו על הבהמה לפועל זהו דוקא ע"י עבודת האדם בקיום התומ"צ בתכלית השלימות, ואם כה יעשה האדם יגיע לתכלית השלימות בקיום התומ"צ הנה אכן אז יקבל הרכבה חדשה, כלומר, שגופו עורו וגידיו יקבלו תכונה חדשה ויבדלו מגופו הבהמות, הבדל סוגי יתר מהבדל החי על הצומח והצומח על הדומם.

(ומביא שם כו"כ דוגמאות ע"ד הנגלה כהא דר"ז (בי"מ פה, ב) דאחת לשלשים יום היי נכנס באש לבדוק מדריגתו בעבודת ה', וכמו"כ מסופר מכו"כ אנשי מעשה וכו' דאחר המות לא שלט כליון בגופם, ומוכיח שם שזה לא היי בגדר "נס" וכיו"ב

(מהא גופא דר"ז דבאם זיה הי בבחי נס - הרי אין סומכין על הנס וכו' וכו'), ומבאר שם בארוכה הגדר דנס וכו' ומה הי הנס בהנייל ובאע"ה באור כשדים וכו', יעו"ש באריכות).

לפי"ז י"ל (עכ"פ בדא"פ) שלזה נתכוון בהשיחה בביאור מענה הגמי על השאלה וכל האדם עץ השדה, דאכן עיקר מעלת האדם (מדבר) הוא לפעול בהמדות (- צומח) עד שמשנה את טבעו וכו', ולכאוי הי"ז ממש הביאור הני"ל - דתכלית השלימות של האדם הוא להגיע למצב כזה שהדצי"ח שלו ישתנה לגמרי עד כדי שהוא פועל בטבע של הדומם - שהבשר שלו מקבל תכונה חדשה מזו של הבהמה (כהביאור בהשיחה שתכלית השלימות של האדם הוא לפעול שינוי בהצומח - מדות וכו').

וא"כ לפי"ז נמצא דשאלת ומענה הגמי מדברים על ב' הבנות שונות לגמרי ביחס למעלת הדצי"ח שבגוף האדם (לפני עבודת האדם ולאחר עבודת האדם - שזה פועל את מעלת הדצי"ח שבהאדם).

דבהו"א שואלת הגמי וכי האדם עץ השדה - איך אפשר לייחס את מעלת הצומח לאדם שמעלתו היא שכל, דאיך אפ"ל שמעלתו היא צומח והלא הצומח שבהאדם הוא לא שונה בשינוי עצמי מהצומח לבדו (או מהצומח שבחי) וא"כ איך אפשר לומר שבזה באה לידי ביטוי מעלת האדם, ומענה הגמי היא שזה קאי על האדם העובד את ה' בתכלית השלימות שאז הנה הדצי"ח שלו היא שונה בשינוי עצמי מהדומם שבחי, כלומר, שבהו"א מדברת הגמי קודם העבודה שאז אכן מעלת הדצי"ח של האדם הם לא נעלים כ"כ (כבשאר הסוגים), משא"כ במסקנא מדברת הגמי לאחרי העבודה שאז הנה הדומם של האדם מקבל תכונה חדשה ונבדל לגמרי מגופי הבהמות, ע"ד מה דמבואר בהשיחה דטבע המדות (צומח) משתנה.

ש י ח ו ת

היום אומר לו עשה כך כו'

הת' שניאור זלמן הרצל

תות"ל: 770 ≈

בהתועדות דשיק האחרון (פי תצא) דיבר אדיש עיז, שליחודי יש כח לחבר בי הפכים, להוסיף, שזה עייד היצה"ר שיהיום אומר לו עשה כך" וכו', ובשיחה המוגהת ביאר אדיש ענין זה, וז"ל בהערה 33:

"..ולהעיר ממחז"ל (שבת קה, ב) "היום אמר לו (היצה"ר) עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך", וי"ל, שכל ענין "הרי זה לעומת זה עשה אלוקים", ואדרבא ההתחלה היא בקדושה - ש"עשה כך" ויעשה כך" הם הענינים בסור מרע ועשה טוב (מייע ומליית) - בי קוים בעבודה, וגם היצה"ר יודע הפכים בעבודתם של ישראל, ומנגד לשניהם ולכללותם, עכ"ל.

ויש להעיר ולהאיר מדברי התוס' (ד"ה "אם ברזל הוא מתפוצץ") בגמ' סוכה נב ע"ב וז"ל:

"... וקצת קשה דהכא מדמה פטיש ליצה"ר ובהנהו מדמי פטיש לדברי תורה... ושמא היט דמקרא אחד יוצא לכמה טעמים."

וזה מבהיר הענין, שניתן לדמות התורה שנושאת (ומדמה ליהודי על) הפכים, ליצה"ר שגם בו יש ענין זה, כני"ל מהשיחה.

[ואולי יש להעיר עוד מהמשך תוס' הנ"ל:

"... דבריש מסכת תענית אמר כל תלמיד כחכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם שנאמר כפטיש יפוצץ סלע", וד"ל].

הבריאה דיום השני

הת' מנחם גאלדבערג
≈ תלמיד בישיבה ≈

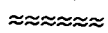
בהמשך לשחת כ"ק אדמו"ר שליט"א משי"ק מטות מסעי בענין יום השני שנברא בו מחלוקת באתי להעיר את הנאמר באור התפלה (הוצאת קה"ת) עמוד קכט...

ג) פנימיות התורה ושלוש:
פנימיות התורה:
פנימיות השלוש:

שכדברי מרע"ה רע"ה מהימנא, לית תמן לא קשיא וכו' ולא מחלוקת וכו' ואדרבא עיי' (כסיוס המסכת) מרבים שלום בעולם וביתוך ת"ת.

ועפ"ז יש לבאר מה שתי"ח אין אור של גהינם שולטת בהו, כי אור של גהינם אפשר להבראות ונברא רק ביום השני שבו נברא מחלוקת משא"כ בשלום וברבוי השלום.

ולהוסיף על הנ"ל בדברי רב יוחנן בן זכאי שאמר לתלמידיו, איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי ודברי אדמו"ר הצמח צדק על כך שהסבא אדמו"ר ידע באיזה דרך מוליכין אותו וכפי שאמר לאחד החסידים שהוא אפי" לא יגע בקלקע שלו בעוה"ב וכו' כי היתה לו המעלה של למוד החסידות "בעל התניא והשו"ע", משא"כ אצל רבי יוחנן בן זכאי וכהמענה של כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחד החסידים מה יוכל לעשות כדי לזרז ביאת המש"ח והמענה היי הנהגה חסידית עפ"י שו"ע שזהו הקו השלישי המחבר בין למוד הנגלה וחסידות וד"ל.

חשבתי שיש לי משהו לכתוב אבל לא ידעתי מה לכתוב ורק זכרתי את המענה של רבי יוחנן בן זכאי ודברי אדמו"ר הצמח צדק על כך שהסבא אדמו"ר ידע באיזה דרך מוליכין אותו וכפי שאמר לאחד החסידים שהוא אפי" לא יגע בקלקע שלו בעוה"ב וכו' כי היתה לו המעלה של למוד החסידות "בעל התניא והשו"ע", משא"כ אצל רבי יוחנן בן זכאי וכהמענה של כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחד החסידים מה יוכל לעשות כדי לזרז ביאת המש"ח והמענה היי הנהגה חסידית עפ"י שו"ע שזהו הקו השלישי המחבר בין למוד הנגלה וחסידות וד"ל.

אודות אמירת שיר השירים

הת' נחום חיים הכהן ערנטריי

≈ תות"ל 770 ≈

במשיחת שי"פ תצא בשולי הגליון להערה 48 מביא כ"ק אד"ש וז"ל: "ולהעיר שיש נוהגין לומר ולקרות שיר השירים.. בזמנים מסויימים במשך השנה. ולפי מנהג חב"ד - שאין אומרים זה (אפילו בלי ברכה) [מלבד יוצא מן הכלל שיש נוהגין לומר שה"ש בליל הסדר, ובפרט בליל שני - כפי שנהג אאמו"ר ז"ל]", ע"כ בנוגע לעניינו.

וראיתי ברשימת סיפורי מעשיות שפעם סיפר ר' שמואל גרונם ששמע מאחד, ששמע מאחד מא"י שפעם אמר אדה"ו ביחידות אילו הי' ישר חילי הייתי מתקן שבכל ליל שבת במקום לומר לכו נרננה שיאמרו שיר השירים.

ולא באתי אלא להעיר.

א ג ר ו ת ק ו ד ש

הערות וציונים באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א
חלק ח"י עמודים שמב - שעה

הת' שמואל נמירובסקי

≈ תות"ל 770 ≈

באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ח"י, ע' שמב מובא:
"ולשאלתי, האם מותר לדבר עניני חסידות.. מובן, שלא רק שמותר, אלא שגם מוכרח ולפלא גם השאלה, לאחר המבואר - במכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נייע שאפילו בלימוד התניא, באם מביא לעבודה, כדאי הדבור וכו' (נדפס בהתמים ובהוספה לקונטרס עץ חיים הוצאת קה"ת)".

- נדפס בהתמים חוברת ג', ע' נח [290] ואילך. ובקונטרס הנ"ל הוספה ג', ע' 82 ואילך. [ובאגרות קודש שלו ח"ב, אגרת שפג ע' תשיג - תשכא].

≈ ≈ ≈

שם, בעי שמו, מובא: "וידוע פתגם הוראה מכ"ק (אביו) אדמו"ר: כמו שצריך לדעת חסרונות עצמו, כן צריך לדעת ג"כ מעלות עצמו".

ולהעיר מ"היום יום" כו חשון, וז"ל: "הדרך האמיתי הוא שצריכים לדעת מהות עצמו, בהכרה אמיתית בחסרונות עצמו ובמעלות עצמו, וכאשר יודעים את החסרונות - לתקנם בעבודה בפועל, ולא לצאת ידי חובתו באנחות בלבד".

≈ ≈ ≈

שם, ע' שנב מובא: "הנני מצרף בזה העתקה ממכתבי לפסח זה, שבו יראה השקפתי בבעי האמורה שכותב עלי, " - הוא אגרת ויתתה, שנדפס בעי שיז-ט.

≈ ≈ ≈

שם, ע' שעג, מובא: "ודאי שלפעמים יש לו הזדמנות לא רק לדבר עם האנשים המבקרים אלא גם באופן דלהשפיע וידוע פתגם הבעשי"ט, שכל דבר שאיש הישראלי רואה או שומע, בודאי שייך זה לתפקידו בעבודת השי"ת".

ולהעיר מ"היום יום" ט' אייר, כב לעומר וז"ל: "מורנו הבעשי"ט אמר: כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם וזהו ענין העבודה, להבין ולהשכיל מכל דרך בעבודת השם.

≈ ≈ ≈

שם, בעי שעה מובא (בי פעמים עדיין) וז"ל: "עיינן גי"כ לקוי"ת
בהר ד"ה ושבתה, ספר מאמרי אדמו"ר מוהר"ש דשנת תרכ"ש ד"ה
ושבתה ובסופו - שבת שבתון זהו כמו לעתיד לבוא ליום שכולו
שבת, וכמבואר בהמשך של ר"ה תרס"ו שגם בלע"ל זהו הדרגא
הכי ראשונה במעלה".

- ונדפסו ב"לקוי"ת בהר ד"ה [כי תבואו אל הארץ אשר אני
נותן לכם] ושבתה" [הארץ שבת לה' שש שנים וגו'], עי' לט,
ג, ואילך.

ב"ספר מאמרי אדמו"ר מוהר"ש דשנת תרכ"ז ד"ה הני"ל, עי'
רנו ואילך.

"וכמבואר בהמשך של ר"ה תרס"ו - ד"ה הני"ל, עי' רכו
ואילך.

≈ ≈ ≈

בענין סידורו של אדמו"ר הזקן (גליון)

בגליון מג (תקנד) ש"פ שופטים עי' 36 ואילך הביא הרב ברוך
ש"י אבעלאנדער בארוכה כו"כ ענינים בנוגע לסידורו של
אדמו"ר הזקן.

ויש להוסיף בזה גי"כ מאגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק
ח"י, אגרת ויתתני, עי' ששב, וזלה"ק: "בשאלתו הטעם שאדמו"ר
לא הביא בסידורו לומר ובנחה יאמר - לא שמעתי בזה, אבל
מובן וגם פשוט הוא... וכיון אשר האריז"ל דנהירין לי
שבילי דרקייע ושערי תפלה ודקדק בכל אות ונקודה בתפלה
ובסידורו (הן דר"י קאפיל, הן דהר"ש מראשקוב - תלמידו של
הה"מ ממעזריטש) - לא הביא פסוקים הני"ל, אזלינן בתרי".
ומי יבוא אחר הארי החי"י, עכלה"ק.

≈ ≈ ≈

סדר בתורה א איד דארף מאכן נאך א אידן (גליון)

בגליון מ"ב (תקנא) ע"י 23, אות ה', העיר הרב ד.ג. על המובא באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק יח, ע"י קס, תורת חסידים הראשונים, שסדר בתורה ומדות פו"ר, א איד דארף מאכן נאך א אידן, "וי"א זה בשם רבנו הזקן", וכתב שיש לעיין המקור למ"ש "וי"א בשם רבנו הזקן".

ובגליון מב (תקנג) ע"י 13-14 הערתי ע"י מאגרות קודש אדמו"ר שליט"א חלק יד ע"י קצו, ששם מובא הפתגם בשם החסידים הראשונים **חסידי רבינו הזקן**, שרואים מפורש שהכוונה של "חסידי הראשונים" הוא, לחסידי רבנו הזקן.

אבל עכ"פ עדיין נשאר לעיין, המקור למ"ש "וי"א זה בשם רבנו הזקן".

והנה באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק א', ע"י קכת, מובא וזל"הק: "איך האב געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, אז דער אלטער רבי האט אמאל געזאגט: תורה איז ג-טליך און רוחניות און די ערשטע מצוה צו געשריבן ווערן אין דער תורה איז מצות פרי' ורבי' נאר וואס דען! די תורה איז דרכי' - און דער סדר אין איר - דרכי נועם, די מצוה ראשונה איז: א איד דארף וועלען עס זאל זיך נאך א איד, עכ"ל".

א"כ נמצא כתוב מפורש שכ"ק אדמו"ר שליט"א, מביא ששמע מכ"ק אדמו"ר הרי"ץ נ"ע, "אז דער אלטער רבי האט אמאל געזאגט", את ענין הנ"ל.

■ ■ ■

נ ג ל ה

בענין שיפועו של כבש המזבח (גליון)

הרב יהודה קעלער

≈ מח"ס צורת הבית עפ"י שיטת הרמב"ם ≈

בגליון מ"ם (תקנא) דש"פ ואתחנן ע"י 30 כתב התי ישראל

והנה ראשית כל מעולם לא כתבתי ביאור כזה כאשר יראה כל המעיין בספרי. מה שביארתי החילוק בין פיה"מ לספר היד הוא שבפיה"מ ביאר רבינו רק מה שכתוב במשנה ושם לא הוזכר שפורח על אמה יסוד וסובב ולפי"ז לחשבון של שלושים אמה יעלה השיפוע בערך רבע אמה יותר מלי"א אמות (ומכיון דלא נחית הכא לפרט שברי אמות כתב בסתם דה"י אורך השיפוע ל"ב אמה). אבל בהל' בית הבחירה לא נקט אורך השיפוע רק מה שתופס בארץ [דהיינו שלשים אמה ויחד עם האמה על היסוד ושכנגד הסובב יוצא ל"ב אמה] ודו"ק.

אח"כ ממשיך בקושיי הבי': "בהל' ביהבי"ח כתב הרמב"ם אוכל בארץ שלשים אמה" וא"כ אין אורכו **על הארץ** יכול להיות ל"ב אמה. משום שאחרי ל' אמה הוא מגיע ליסוד המזבח. וא"כ אין אפשרות שאורכו בארץ יהי ל"ב אמה".

וכאן הבן שואל הלא לעיל בהל' י' ביאר רבינו שלא הי' יסוד בצד הדרומי, וא"כ אחרי ל' אמה עדיין אינו מגיע ליסוד, וכמ"ש בזבחים (נד,א) אימא כנגד אמה יסוד ועל אמה סובב? [ודרכו של רבינו הוא לנקוט פשטות לשון הגמ' כמו שהארכתי במ"א ואכמ"ל] ושוב אדגיש שמה שכתבתי אורכו בארץ אין הפ"י שהי' ממש בנוי הכבש על כל שטח הל"ב אמה רק כנגדו, וכמו שבארתי (בגליון דשבת חזון לט (תק"נ) ע' 25 ואילך עיי"ש), שבין האולם למזבח פירושו כבין האולם ודו"ק.

וממשיך בתירוצו הוא, וז"ל: "ובהל' י"ד כתב הרמב"ם:

"וחלון היתה במערבו של כבש אמה על אמה ורבוהה היתה נקראת". והראב"ד מעיר במקום "ורבוהה היתה נקראת. א"א לא כי אלא החלון לבד, והרבוהה לבד. וכך היא שנוי' במסכת מדות".

ובפירוש המשניות בליקוטים כתב ... ומ"מ נלע"ד דהרמב"ם נמי לא סבר שהיתה מן הצד אלא מלמעלה (הרבוהה - המעתיק) וכמ"ש בפירושו היתה בכבש עצמו גומא שמשליכים בו וכ"ו ומלשון זה משמע להדיא דהיינו מלמעלה. ומ"ש בחיבורו וחלון

היתה .. דמצינו שם חלון שמשמש גם לשאינו מפולש ... עיישש בארוכה" ע"כ. (והוא מהשושנים לדוד להרד"פ).

אמנם באמת יותר מסתבר שהחלון הרבובה הי' בצד הכבש. אי' דתנן ביומא (מג,ב) בכל יום הכהנים עולים במזרחו של כבש ויורדים במערבו, [וכן פסק רבינו בהלי' עבודת יוה"כ פ"ב הלי' ה'] וא"כ אינו מסתבר שיהי' שם באמצע בור ברשות הרבים. ועוד דהרי חטאת העוף נעשית בקרן דרומית מערבית **מלמטה** כדאיתא בזבחים דף ס"ג [וכן פסק רבינו בהלי' מעשה הקרבנות פ"ז הלי' ט]. ורבינו בהלי' ביהבי"ח שינה מלשון התוספתא "ששם זורקין פסולי חטאת העוף" וכתב "שבה נותנין פסולי חטאות העוף" ואם איתא שהי' הרבובה מלמעלה הי' צריך ללכת מהלך גדול מקרן מערבית דרומית לעלות לראש הכבש ולהניח שם העוף, משא"כ אם הי' בצד הכבש הי' זה מאד קרוב ללכת וליתן שמה העוף הפסולה [ועיי' במ"א הטעם שחטאת העוף הפסולה היתה מאד שכיח משום ספקי זבות ואכמ"ל]. ועוד דאי הי' בגגו של כבש א"כ איך תעובר צורתו הא אין לינה פוסלת בראש המזבח וה"ה בגגו של כבש. (ועי' מה שהאריך בזה בבית המדות).

וממשיך "ומכיון שהרמב"ם כותב "אורכו שלשים ושתים אמה על רוחב ט"ז אמה" נמצא שצריכים למדוד את אורך השיפוע מהקרקע עד תחלת הגומא, משום דבמקום הגומא אין ט"ז אמה ברוחבן".

חידוש גאוני הוא, דהרי תנן משנה מפורשת במדות פ"ד משנה ו' וההיכל מאה במאה על רום מאה וכו' [וכן כתב רבינו הלי' ביהבי"ח פ"ב הלי' ג]. והנה לשיטתו הרי צריכים לנכות מן החשבון מקום החלונות שאינם נכנסות במנין. ומה גם פתחו של אולם שהי' גבוה ארבעים אמה ורחבו עזרים אמה ג"כ לשיטתו אינו מן המנין הרי חסר מן החשבון!.

ומה שהביא השושנים לדוד מפיה"מ להרמב"ם [ועד"ז בתרגום קאפח: היתה בעצם הכבש גומא שבה משליכין כו']. לא ידעתי מאי אולמ"י דפירושו הוא שהי' מלמעלה מפני שאר המפרשים שהי' מן הצד. אלא מחוורתא כדפרישית. ודו"ק.

שופר אחד ולא ב' שופרות

הת' אלכסנדר בראדסקי

≈ תלמיד בשיבה ≈

בשו"ע סתקפ"ה ס"א כותב המחבר הדברים שצריכין להיות בשופר, שאם אין לו זכרות (אלא הוא עצם א'), א. שופר של בהמה טמאה, פסולה. ויש להסתפק בקרן החי (pronghorn באנגלית) אם היא כשרה לשופר. חי' זו כשרה היא, שכן היא מפרסת פרסה ומעלה גרה; וקרנותי חלולות כשל עז ואיל. אך, כקרנות הצבי, הם נושרים בכל שנה וצומחים מחדש; והם מפוצלות לשני ראשים.

[חי' זו מיוחדת למערב ארצה"ב ואינה נמצאת באיזה מקום אחר בעולם, ולכן לא ידוע לי אם יש על זה שו"ת וכדו'].

צדדי השאלה הם כך:

א) אם נאמר שקרן זו פסולה מכל וכל, לפי שנראית כבי שופרות; ואפי' אם יחתוך א' מהראשים וימלא את החור הנשאר כוי ככל דין שופר שניקב (שם סעי' ז) - יהא פסול, כיון שמתחלת ברייתו הוי כבי שופרות (וכמו בקרן פרה, שלפי אביי ר"ה כו, א) פסולה מטעם ב' וגי שופרות, משום דקאי גילדי גילדי - ולכאורה, לפי שיטתו, אפי' אם יגרור כל הגלדים הנוספים תהא פסולה* (ולא שייך הכא הטעם דקרן פרה לא איקרי שופר);

ב) או אם נאמר דודאי מיחזי כבי שופרות, אבל באמת אינו רק שופר א' (שהרי אין שני הראשים יחד ראויים לתקיעה אפי"כ קדח נקב בשניהם, ואז פשיטא דפסול), ולכן, אם חתך א' מהראשים, יהא כשר (בתנאי שלא יעכב את התקיעה כוי, ככל שופר שניקב);

ג) או אפ"ל שלא משגחין כלל בראש השני כל זמן שלא קדח בו נקב הפה, אלא הו"ל כסתם בליטה באיזה מקום שהוא בשופר.

ואבקש מקוראי הגליון לעיין בענין זה.

להטעם	קרן	דאיקרי	הטעם	בין	הנפק"מ	באמת	שזוהי	נאמר	*אא"כ
תיכשר	הנוספים,	הגלדים	כל	גרר	שאם	-	גילדי	גילדי	דקאי
מצאתי	שוב	כנדו"ד.	כמו	דקן,	הטעם	שיין	(כשאין	אבוי	לפי
דגילדי	שהפסול	הר"י	מפרש	כתבו,	ד"ה	א	ית,	סוטה	שכחוס'
החוספת;	וניכר	שנה,	בכל	א'	גלד	שנוסף	משום	הוא	גילדי
גדילה	קרן	שהרי	לנדו"ד,	כלל	שייכות	לזה	אין	וא"כ	מעיקרא
	זו							בפיצול.	

= = =

עיירות בא"י הסמוכות למדינת היס

בתוס' גיטין ב, א ד"ה ואשקלון, מסיק דלר"י אין הנפק"מ בין המקומות - היכא צ"ל בפ"י ובפ"י והיכא לא - תלוי בגבולות ארץ ישראל, אלא במקומות הקרובים להישוב; ולכן בעכו ואשקלון כו' צ"ל בפ"י, לפי שרחוקות מעיקר הישוב.

וצריך להבין, שהרי לפי שיטתו, למה לא אמרי' במתני' גבול למערב? ואא"פ לומר שהישוב נמשך עד לשפת ים הגדול, שכן מצינו בפסחים (נא,א) בסוגיית דברים המותרין ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם:

"רוחצין ב' אחים כאחד, ואין רוחצין ב' אחים בכבול. ומעשה ביהודה והלל בניו של ר"ג שרחצו שניהם כא' בכבול ולעזה עליהם כל המדינה כו' ונשמט הלל ויצא לבית החיצון, ולא רצה לומר להן מותרים אתם

"יוצאים בקורדקיסון בשבת, ואין כו' בבירי. ומעשה ביהודה, והלל כו' שיצאו כו' ולעזה כו' ושמטום ונתנום לעבדיהם, ולא רצו כו'.

"יושבין על ספסלי נכרים בשבת, ואין יושבין כו' בעכו. ומעשה ברשב"ג שישב כו' ולעזה כו' נשמט ע"ג קרקע ולא רצה

לומר להן מותרים אתם". ומסיק הגמ': "בני מדינת הים, כיון דלא שכיחי רבנן גבייהו, ככותים דמו" (ואין מתירין להן דברים שנהגו בהן איסור, דילמא מסרכו).

[ואף שהלשון "מדינת הים" מורה בד"כ על חוץ לארץ, הכא ודאי צריך לומר שהפ"י הוא - שפת ים הגדול שבא"י, שהרי כל ג' עיירות אלו מא"י הם: במלכים א' ט, יא-יג מסופר ששלמה המלך נתן לחירם מלך צור עשרים עיר "בארץ הגליל", "ויקרא אותם ארץ כבול עד היום הזה", ומזה מוכח שכבול היא בגליל; בירי היא עיר מא"י, שכן בב"מ פד,ב אמר"י שבני בירי עסקו בקבורת ר"א בן שמעון ו"אמטיוהו למערתא דאבוה", וידוע שרשב"י נקבר במירון שבא"י; ועכו היא (עכ"פ בחצי) א"י. (והגהת הרב ישכר בער בעהמח"ס פתחי שערים, שמציין לגיטין ו,א - גמ' דידן, שמדבר מחו"ל - תמוה)].

א"כ מוכח שהישוב לא נמשכה עד לים הגדול, וא"כ, לפי שיטת הר"י, למה אין המשנה נותנת סימן למערב?

ואוא"ל שהוא סובר כפי מ"ש הר"ן בפסחים שם, שכתב וז"ל: "ודורות הראשונים של בני כבול שהיו בני תורה גזרו בבי אחים כו' לא רצו לומר להם מותרין אתם כו' לפי שבאותו הדור לא היו בני תורה". א"כ, לשיטתו, כשנתקנה התקנה לומר בפ"נ, שאז קבעו ג"כ גבולות א"י לענין זה - היו בני כבול ובירי בני תורה, ונכללו עיירות אלו בהגבולין (שהרי התקנה לומר בפ"נ היא ודאי תקנה קדומה, שהרי כבר נחלקו ר"ג ור"א בגדרי התקנה [אף שאינה תקנה של אנשי כנה"ג, ואין זה מ"יסוד המשנה" (ראה בדברי ר"א הלוי ז"ל בסי' "דורות הראשונים", שמדבר במקומות הרבה ע"ד יסוד המשנה), כיון שמזכירה "מדינת הים", ולא הי' עדיין כזאת בימי אנשי כנה"ג (וראה מ"ש בדוה"ר ח"א ע' 15-214 על המשנה ביבמות רפט"ז - "האשה שהלך בעלה למדה"י כו", שא"יז מיסוד המשנה)]. ורק הרבה דורות לאח"ז, בזמן יהודה והלל - שיהודה זה הוא ר' יהודה נשיאה בן ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא חותם המשנה - היו כבר בני בירי וכבול עמי הארץ, ושוינהו ככותאי.

גם אפ"ל בפשטות, שלשיטת הר"י, לא חש התנא להזכיר גבול מערב, כיון שעכו ואשקלון שניהם קיימים על שפת הים (ולהעיר ממ"ש התוי"ט על משנתנו בשם כפתור ופרח, שהתנא מונה מקצועות א"י - עכו בצפון-מערב ואשקלון בדרום-מערב).

ש ו נ ו ת

סימני הגאולה

הרב יוסף יצחק סערעבריאנסקי
= מח"ס ילקוט התספורת =

בנוגע להילקוט שמעוני (ישעי' ס, א) שפורסם לאחרונה, יש להעיר שזהו אות באות בפסיקתא רבתי (ולתועלת הרבים נדפס ג"כ בספר תנא דבי אליהו - הוצאת אשכול ע' תקמז-ח).

פורסם לאחרונה גם הזהר פ' וארא דף ל"ב. והנה בסי' אשמורות הבוקר על הזהר שם כתב, וז"ל: "...וישני בני ישמעאל מינה ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא אלא חילא דישראל בלחודוהי ר"ל ע"ד מ"ש רז"ל יפקוד ה' על צבא המרום במרום והדר על מלכי האדמה על האדמה וכאן ר"ל שכל שרים של כל או"ה כולם יתבר חילין דילהון ולא ישאר חילא לעילא על עמא דעלמא אלא חילא דישראל בלחודוהי ומייתי ראי' הה"ד ה' צלך על יד ימינך בגין דשמא קדישא (מלכות) בימינא ואורייתא בימינא" עכ"ל, ועי'ע באור החמה על הזהר, ועי' זח"ב רלב: יט:

והנה בספר אליהו ופרקי משיח (נדפס בסוף ספר ילקוט הרועים ובבית המדרש חלק שלישי עי' 82-65) כתב, בכל המלכויות המלכים כולם מתגרים זה בזה מלך פרס עם מלך ערביא ומחריבה שנאמר ונלחמו איש באחיו וגו' ממלכה בממלכה, ובשעה שאדום נופלת מקול נפילתה ירעשו שמים וארץ וחצי העולם ילכד

בשבילה שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו, ועתיד הקבי"ה לקבצם המונים ולמסור אותם ביד ישראל שנאמר ונתתי נקמתי באדום ביד עמי ישראל... ושרי אדום יפלו וי' מלחמות יהיו ואז יתגברו ישראל על כל האומות, ע"ש עוד באריכות עם תאריכים. (ע"ע בבית המדרש ח"ג ע' 141-143 - אגדת משיח (והוא מפסיקתא זוטרתי (מדרש לקח טוב) סוף פ' בלק), שם ח"ב ע' 58-63 - אותות המשיח, שם ח"ו ע' 117-120 (מסי' אבקת רוכל) - מלחמות מלך המשיח, ושם ע' 113-116 פרק ר' יאשי'. אמונות והדעות לרס"ג מאמר שמיני. ז"ח תבוא עג: (ועוד).

ובילקוט שמעוני ישע"י כ"א רמז תכ"א, ה"י ר' ישמעאל אומר שלש מלחמות של מהומה עתידין בני ישמעאל לעשות באחרית הימים אחת בים ומפני קשת דרוכה, ואחת ביבשה מפני חרב נטושה ואחת בכרך גדול שהוא כבד משניהם שנאמר ומפני כובד מלחמה, (ע"י פירושו באיכ"ר ב, ה), ומשם בן דוד יצמח ויראנו באבדון אלו ואלו, ומשם יבוא לארץ ישראל שנאמר מי זה בא מאדום וגוי מדוע אדום ללבושך וגוי, כי יום נקם בלבי וגוי ע"ע בתרגום יונתן במדבר יא, כז ובפרק כד, זהר ב, נח: זהר ג' פט. תנחומא ויצא ב'. ועוד.

ובאגרת תימן (רמב"ם לעם ע' קעא) כתב, אבל בעת ההיא כבר התבארה מדברי דניאל וישעיהו ומשאר דברי רבותינו, זכרונם לברכה, שביאתו תהי' כשתתקף יד אדום וערב וכשתתפשט מלכותם בעולם... וכן ישע"י באר: שהרא"י על ביאת המשיח היא הראות משוגע ע"ש. (וע"י בהנספחות לסי' ישע"י (ח"ב ע"י מוסד הרב קוק - עמוס חכם) המפרשים שכותבים שספר ישע"י מדבר אודות המשיח).

ובנסתרות שנגלו לר' שמעון בר יוחאי (נדפס בילקוט הרועים שם, ובבה"מ ח"ג, ועוד) כשה"י חבוי במערה מפני קיסר מלך אדום ועמד בתפלה ארבעים יום וארבעים לילה והתחיל כך ה' אלקים עד מתי עשנת בתפלת עבדך מיד נגלו אליו סתרי הקץ וסתומות והתחיל לישב ולדרוש וירא את הקני כיון שראה מלכות ישמעאל שה"י בא התחיל לומר לא דיינו מה שעשה לנו מלכות אדום הרשעה אלא מלכות ישמעאל מיד ענה לו מטטרון שר

הפנים ואמר לו אל תירא בן אדם שאין הקב"ה מביא מלכות ישמעאל אלא כדי להושיעכם מזאת הרשעה וכוי ע"ש ההמשך.

ובנוגע לההוראה לשיעורים ברבים הרי לפניך לשון תדא"ז פרק י"ד, ה "...אין ישראל נגאלין, לא מתוך הצער, ולא מתוך השעבוד, ולא מתוך הטלטול, ולא מתוך הטרוף, ולא מתוך הדחק, ולא מתוך שאין להם מזונות, אלא מתוך עשרה בני אדם שהן יושבין זה אצל זה, ויהי כל אחד מהם קורא ושונה עם חבירו, וקולם נשמע, שנאמר (עובדי א, יז) "ובהר ציון תהי פליטה והי קדש", וכן מצינו באבותינו הראשונים, שלא נגאלו ממצרים אלא מתוך דברי תורה, אף על פי שלא הגיע עדיין לארבעים יום של קבלת התורה, ולא באו עדיין אותה השעה, אלא עשו תורה כל ימיהם, לכך נאמר בהם (שמות ו, ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, ואזכור את בריתי, לכן אמור לבני ישראל, אני ה' והוצאתי אתכם וגו'.

ובתדא"ר פכ"ה, ב כתב "...לפיכך הייתי אומר, שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר, מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, שלא קנו האבות העולם הזה והעולם הבא וימות בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה וכך שנו חכמים במשנה, כל אחד ואחד מישראל חייב לומר בשבילי נברא העולם.

ובתדא"ר פ"ד, ב כתב, וכן כל חכם וחכם מישראל, שיש בו דברי תורה לאמתו, ומתאנה על כבודו של הקב"ה ועל כבודו של ישראל כל ימיו, ומחמד ומתאוה ומצפה על כבוד ירושלים ועל בית המקדש ועל הישועה שתצמית בקרוב בימינו ועל פינוס גליות, מיד שורה רוח הקודש בקרבו, שנאמר (ישעי סג, יא) "איה השם בקרבו את רוח קדשו", מכאן אמרו כל תלמידי חכמים שעוסק בתורה בכל יום תמיד בשביל להרבות כבוד משים, אינו צריך לא חרב ולא חנית ולא כל דבר שיהי לו שומה, אלא הקב"ה משמרו בעצמו, ומלאכי השרת עומדין סביב לו וחרב ביד כולם ומשמרין אותו, שנאמר (תהלים קמט, ו) "רומות אל-בגרונם וחרב פיפיות בידם וגו'".

ובבשער הגלגולים הקדמה כ' כתב, דע כי בעלי תורה אשר בדור הזה עתה הם בחי' אנשי דור המדבר שעליהם נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, (ועי' זחי"ג כב.), ובסי' מזכיר שלום חלק א' מערכת ד' אות טו), כן יהי לנו שתהא שנת אראנו נפלאות.

ובילקוט שמעוני דברי הימים ב' בסופו כתב, בעוה"ז הייתם נגאלים על ידי בשר ודם וחוזרים ומשתעבדים, אבל לעתיד לבא נגאלים ע"י הקב"ה גאולת עולם שאין אחריי שעבוד, ע"ש, וע"ע בהנסמן באנציקלופדי אדרת אלי' ובאוצר הזוהר ערך גאולה, משיח וכ"ו, בית עקד ספרים ח"ד ע' 1170. ובכ"מ.

ולא באתי אל כדי ליתן קצת מפתח ופתח להמשיך לדבר וללמוד בנוגע לעניני משיח.

~~~~~

טומאה תחת האילן

הרב משה לברטוב
= תושב השכונה =

בגליון כי תצא ש"ז ע' 7-26 שואל הרב ש.ז. ש"י ליבעראוו וכי איפה מצינו דין טומאה לאילן שעמד ברחוב, ויש להעיר שזהו משנה מפורשת באהלות פ"ח מ"ב (בהמשך למשנה אי' מביאין (את הטומאה) וחוצצין) "והסבכות", ומפרש בסוף המשנה אלו הן הסבכות אילן שהוא מסך על הארץ. (והיינו שנעשה אוהל, והלא משוי' נזהרין הכהנים בקיץ לעבור אצל בית החיים תחת אילנות) וכן בנגעים פ"ג מ"ז כשהטמא עומד תחת האילן והטהור רק עובר ג"כ מתטמא.

ובעצם הענין אם לקדש תחת האילן וטוען הרב הנ"ל למה להטריח כ"ו, הנה, זכורני בשנים הראשונות של הנשיאות הי' זה כ"ק אדמו"ר שליט"א שהקפיד מלקדש תחת האילן והעולם נמשך אחריו.

~~~~~

הערות באוה"ת מגילת אסתר

הת' נפתלי וויינטרויב

= תות"ל 770 =

באוה"ת מגי"א (קה"ת תשי"נ) ע"י רמח נרשם: (ה) * והמן מבחי נחש: שיטה ע"י לים כו', ועי"ז המשיכו, ובהערות המו"ל שם: (ה) קיצור סעי' ה' חסר בהכת"י מעתיק, ובבוך 1058 גוכתי"ק נרשם כדלקמן, וחבל על דאבדין.

יש להעיר בדרך אפשר (וברוך שמסר עולמו לשומרים) שלכאוי הכוונה שבסעיף (ה) צריכים להעתיק מהתיבות **והמן מבחי נחש** [שנמצא בע"ז בשו"ה פנימיות - שורה שני' מלמעלה] עד שיטה ה"תחלת" בהכת"י ע"י [ולפנינו בע"ז זה הוא בשיטה מה - עי"ן] עד התיבות **לים כו'**, ועי"ז המשיכו. [ולהעיר מע"י רנא ס"ד]

ב) באוה"ת שם ע"י רמח ס"ו שו"ה אסתר - מתיבת (הגה) עד שו"ה אסתר - **לשעה כו'** נכפל (בהשמטת ג' תיבות) מלעיל שו"ה שימני - (הגה).

ג) באוה"ת שם ע"י רנב נדפס: הגהות **לד"ה** למה לע"ל יתבטלו כל הנבראים **בהקיצור** בדף המתחיל וזהו **אחש** בשיטה **לשעה כו'**.

ולהעיר בדרך אפשר שקיצור **לד"ה** הנ"ל נדפס באוה"ת שם ע"י רמז ושם בסוף העמוד ס"ד מתחיל וזהו **אחש** [ואולי זהו הכוונה לדף המתחיל **בהכת"י** וזהו **אחש**] ושם ע"י רמח ס"ו נמצא 2 מקומות שבהם נמצאים התיבות **לשעה כו'** [ואולי אחד מהם ה"י ראש השיטה בהכת"י] והם (1) בשו"ה יוסף - לשעה כו'. (2) בשו"ה אסתר - לשעה כו', ואולי שיך להני"ל, ואם שגיתי אתי תלין משוגתי והי הטוב יכפר בעדי.

הערות בכתבי הרח"א ביחובסקי

בכת"י הרח"א ביחובסקי ע"י יג מביא: "ובכתבי האמצעי שענין השארר מורה על יחידה שבנפש".

יש לעיין מה פ"י תיבת "השארר" ואיפה מובה זה בכתבי האמצעי.

שם ע"י כה "וכשהי צריך לירד נשמת רשב"י היי מוכרח להיות מקודם העלאת מ"ן של חורבן בהמ"ק ועשרה הרוגי מלכות.

יש לעיין מהו המקור (1) שרשב"י נולד לאחר החורבן (2) הלא למד אצל ר"ע.

~ ~ ~

בגליון - מד (תקנה) העירו בענין קידוש לבנה מתחת לאילן - הנה ראיתי כמה פעמים שכ"ק אדמו"ר שליט"א מדייק שלא לעמוד גם תחת סוף הענף - וכנראה שזה היי כוונת "המסדרים".

.

לעילוי נשמת
הר"ר שמואל זנוויל ע"ה
וזוג' מרת מנוחה קריינדיל ע"ה

ובניהם

יעקב, יוסף, חנה, לאה,

צבי הירש, חיים

גאלדמאן

הי"ד

היא"צ נקבע לייב אלול

*

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י

הרה"ח ר' שמעון גאלדמאן

ומשפחתו שיחיו